

עוד זיכרון מן הילדות קשור לשואה. בוקר אחד אני מתעורר ורואה שאמי בוכה. שאלתי למה היא בוכה ואז גילתה לי שקבלה הודעה מפולין שכל משפחתה (אמא, אחיות, גיסים, ילדיהם) נרצחה בשואה.

משפחה ציונית

אבא היה עסוק בעבודתו לפרנסת המשפחה, אמא בשלה וטפלה בבית ובילדים, בעזרת אחיותיי הבוגרות והיחסים המשפחתיים היו טובים. שפת הדיבור היומיומית בבית היתה יידיש. כיון שעוד בפולין האחות הבוגרת בלה הייתה בתנועת הנוער הציונית "גורדוניה", חיפשה בריו מקום עם אווירה דומה ומצאה אותו במוסד הנקרא "ביבליאוטקה (ספריה) ביאליק", בו נפגשו המהגרים היהודים אשר רצו להמשיך את חייהם היהודיים עם הסממנים הציוניים. כיון שבאותה תקופה (משנת 1937) ברזיל הייתה תחת משטר דיקטטורי ואי-אפשר היה לפעול בגלוי בתנועות פוליטיות, ספרית ביאליק היוותה כסוי לפעילות הציונית.

סופו של משטר זה הגיע בשנת 1945 (סוף מלחמת העולם השנייה) ואז יכולנו כבר להביע את מחשבותינו ועמדותינו בגלוי. הופיעו הזרמים השונים בתוך התנועה הציונית והרוב תמך בתנועת העבודה הישראלית. כאשר נערכו בחירות לנציגים לקונגרס הציוני, ההזדהות בביתנו הייתה מפוצלת: אבא, למרות שלא היה דתי תמך ב"מזרחי" (כמו המפלגה הדתית הלאומית), האחיות ואני ב"פועלי ציון"-מפא"י (מפלגת העבודה), יוסף נטה למפלגת הפועלים המאוחדת (בארץ כבר תמך במפא"י) ואפרים היה "רוויזיוניסט"-חרות (ליכוד). אמא שמרה על ניוטרליות למען שלום-בית...

לימודים ופעילות

כאשר למדתי בגימנסיה היו אלו ימים מלאי פעילות. אפשר לומר שבאותן שנים עצבנו את השקפותינו האידיאולוגיות, בד בבד עם השתתפותנו בהקמה, ארגון ופעילות של תנועת הנוער. בגימנסיה, התעורר אצלי לראשונה, רגש הסולידריות, כאשר בעיתון הסטודנטים הופיעה כתבה שבעצם התבדחה על חבר עני בכיתתי, עם רמיזות על הלכלוך שבבגדיו, וכו'... לא יכולתי לעמוד מנגד וביקרתי את עורכי העיתון על כך.

הם התנצלו...והזמינו אותי להיות שותף, להבא, בכתבות לעיתון. וכך התחילה פעילותי בשטח הזה, שליוותה אותי, לאחר מכן, לאורך השנים. העורך הראשי היה משה וולטמן, שעלה לגדולה כאשר כתב לרדיו הנובלות הראשונות עם רקע חברתי. מי שתמך במחאתי היה החבר הכי קרוב אלי אברהם דינס, שגם עלה לגדולה כעיתונאי וסופר, בשם העט אלברטו דינס. אביו היה ממנהיגי המפלגה שלנו בברזיל.

בתקופה ההיא, לאחר נפילת הדיקטטורה, כאשר הזדהינו עם הבעיות החברתיות של ברזיל, אני ושלושה נוספים (אלברטו דינס, אלברטו שטובסקי, שאחר-כך עסק בקולנוע, ושמעון ברק, החי כיום בפרו כאיש עסקים) הצטרפנו לעיתון כללי, בשם "ז'ורנל דה ז'ובנטודה" (עיתון הנוער) והתנדבנו לחלקו בחוצות העיר. פעם, הופתענו כאשר פעילות זו שלנו הופיעה בכותרת הראשית של העיתון הפשיסטי "ברזיל - פורטוגל"